

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 620/2015-94

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti Železničná spoločnosť Cargo Slovakia, a. s., Drieňová 24, Bratislava, právne zastúpenej advokátom Mgr. Mariánom Masarikom, ktorý koná v mene Advokátskej kancelárie Relevans, s. r. o., Dvořákovo námestie 8A, Bratislava, pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obdo 57/2014 a jeho uznesením z 30. januára 2015, ako aj postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 17/2013 a jeho rozsudkom z 15. apríla 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 17/2013 p o r u š i l základné právo obchodnej spoločnosti Železničná spoločnosť Cargo Slovakia, a. s., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Cob 17/2013 z 15. apríla 2014 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Obchodnej spoločnosti Železničná spoločnosť Cargo Slovakia, a. s., priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v sume 537,62 € (slovom päťstotridsaťsedem eur a šesťdesiatdva centov), ktorú je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet Advokátskej kancelárie Relevans, s. r. o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 620/2015-46 z 24. septembra 2015 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti Železničná spoločnosť Cargo Slovakia, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obdo 57/2014 a jeho uznesením z 30. januára 2015, ako aj postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 17/2013 a jeho rozsudkom z 15. apríla 2014.

Ďalším uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 620/2015-60 zo 6. októbra 2015 bola odložená vykonateľnosť rozsudku krajského súdu sp. zn. 2 Cob 17/2013 z 15. apríla 2014 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 42 Cb 79/2009 z 2. októbra 2012, a to až do právoplatného rozhodnutia vo veci samej.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval

ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľka v podaní z 20. januára 2016, najvyšší súd vo vyjadrení z 26. novembra 2015 a krajský súd vo vyjadrení z 12. novembra 2015 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom okresného súdu č. k. 42 Cb 79/2009-604 z 2. októbra 2012 bola zamietnutá žaloba sťažovateľky proti spoločnosti REFIN B. A. s. r. o. (ďalej len „žalovaná“), o zaplatenie sumy 1 393 011,91 € s prísl., pričom zároveň bolo vyhovené vzájomnej žalobe žalovanej na zaplatenie sumy 1 264 389,82 € s prísl.

Rozsudkom krajského súdu č. k. 2 Cob 17/2013-692 z 15. apríla 2014 bol rozsudok okresného súdu potvrdený.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 57/2014 z 30. januára 2015 doručeným právnomu zástupcovi sťažovateľky 16. marca 2015 bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu č. k. 2 Cob 17/2013-692 z 15. apríla 2014.

Sťažovateľka predovšetkým namieta nezákonnosť vykonávania listinných dôkazov. Všeobecné súdy dospeli podľa jej názoru k záverom bez toho, aby bol v súlade so zákonom vykonaný čo i len jediný listinný dôkaz. Podľa sťažovateľky okresný súd nevykonal ani jeden z listinných dôkazov v súlade s ustanovením § 129 Občianskeho súdneho poriadku, na čom nič nemení ani formulácia obsiahnutá v zápisnici z pojednávania okresného súdu z 22. mája 2012 v znení: „*oboznamuje sa obsah spisu prečítaním.*“ Keďže pojednávanie trvalo iba jednu hodinu a spis mal vtedy takmer 600 strán, nebolo reálne možné, aby boli listinné dôkazy prečítané. Navyše zo zápisnice nevyplýva presné označenie listín, ktoré mali byť ako dôkazy vykonané. Nesprávne vykonané (teda nevykonané) listinné dôkazy podľa názoru sťažovateľky zakladajú odňatie možnosti konať pred súdom, pretože dochádza k odňatiu práva účastníka konania vyjadriť sa k vykonanému dôkazu. Skutkové zistenia vyplývajúce z nezákonne vykonaných listinných dôkazov nepoživajú právnu ochranu, teda súd ich nemôže použiť pre účely rozhodovania. Skutočnosť, že všeobecné súdy dospeli k právnomu záveru, že neboli naplnené podmienky vzniku nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, nemôže byť dôvodom, pre ktorý nebolo potrebné listinné dôkazy

vykonať v súlade so zákonom. Navyše sťažovateľka tvrdí, že okresný súd neuviedol, že tieto listinné dôkazy nevykonal. Bez vykonania niektorých listinných dôkazov súdy nemohli mať žiadnu vedomosť o tom, že tieto dôkazy nepreukazovali stav nehnuteľnosti v čase uzavretia zmluvy o nájme. Skutočnosť, že nebol zákonne vykonaný ani jediný listinný dôkaz, znamená aj to, že rozsudok sa stal pre sťažovateľku celkom nepredvídateľný.

Sťažovateľka nesúhlasí s tým, že napriek jej návrhu nedošlo k doplneniu dokazovania nariadením znaleckého dokazovania. Súdom ustanovený znalec by totiž mohol bez problémov preskúmať výmeru priestorov zakreslených v prílohe č. 3 zmluvy, na základe čoho by potom bez pochybností mohol určiť, či vôbec bolo s ohľadom na výmeru priestorov uvedenú v zmluve možné, aby žalovaná odovzdala právnomu predchodcovi sťažovateľky takú výmeru priestorov, k akej sa žalovaná zaviazala.

Nemožno súhlasiť ani s tým, že sa nevykonali ani ďalšie dôkazy navrhované sťažovateľkou, a to výpovedami svedkov a predložením ďalších listinných dôkazov. Pritom sťažovateľkou navrhovaní svedkovia mali vypovedať aj o tom, v akom rozsahu mohla sťažovateľka užívať predmet nájmu s ohľadom na to, aká výmera prenajatých priestorov jej bola skutočne odovzdaná do nájmu. Okresný súd nijako nevysvetlil, prečo neakceptoval návrhy na predloženie ďalších listinných dôkazov.

Podľa sťažovateľky neobstojí záver krajského súdu, podľa ktorého z preberacieho protokolu má vyplývať, že právny predchodca sťažovateľky potvrdil, že priestory tvoriace predmet zmluvy mu boli odovzdané vo výmere dohodnutej v zmluve. V skutočnosti takýto záver z preberacieho protokolu nevyplýva. Možno z neho ustáliť iba to, že právny predchodca sťažovateľky prebral tieto priestory tak, ako s tým počítala zmluva, teda v súlade s jej ustanoveniami, čo znamená, že k prevzatiu priestorov došlo v čase a spôsobom dohodnutým v zmluve. Výmera preberaných priestorov z preberacieho protokolu nevyplýva. Okresný súd dospel ku skutkovému zisteniu, podľa ktorého výmera preberaných priestorov v preberacom protokole priamo a ani nepriamo uvedená nebola, čo znamená, že sťažovateľka v preberacom protokole nepotvrdila a ani nemohla potvrdiť to, čo z neho nevyplývalo. Na rozdiel od okresného súdu dospel krajský súd celkom k opačnému záveru, resp. skutkovému zisteniu, podľa ktorého z preberacieho protokolu vyplýva

prevzatie prenajatých priestorov v dojednanej výmere. Keďže krajský súd dospel v tejto otázke k odlišnému skutkovému záveru ako okresný súd, a to bez vykonania dokazovania v odvolacom konaní, porušil tým ustanovenie § 213 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Krajský súd mal nariadiť pojednávanie, vykonať (zopakovať) potrebné dôkazy a len potom mohol ustáliť skutkový stav odlišne od okresného súdu. Keďže takto nepostupoval, odňal sťažovateľke možnosť konať pred súdom. Záver najvyššieho súdu, podľa ktorého krajský súd nedospel k iným skutkovým zisteniam než okresný súd preto, že z rozsudku krajského súdu nevyplýva tvrdenie o nesprávnom skutkovom zistení okresného súdu, je neakceptovateľný, pretože podstatné je iba to, či krajský súd skutočne k inému skutkovému zisteniu dospel alebo nedospel, bez ohľadu na to, či si to uvedomil, alebo neuvedomil.

Sťažovateľka neakceptuje právny názor, podľa ktorého na strane žalovanej nevzniklo bezdôvodné obohatenie, ak sťažovateľka platila žalovanej nájomné aj za tie priestory, ktoré jej žalovaná reálne neodovzdala, pričom bezdôvodné obohatenie nemalo vzniknúť preto, že sťažovateľka platila žalovanej nájomné, ktoré bolo dohodnuté v nájomnej zmluve. Tento záver je neutržateľný. Znamená vlastne to, že ak si prenajímateľ a nájomca v nájomnej zmluve dojednávajú prenájom priestoru 1 000 m² a prenajímateľ nájomcovi neodovzdá ani 1 m², tak je všetko v poriadku a platenie nájomného nie je bezdôvodným obohatením. Krajský súd mal prijať najprv správny právny názor o tom, za akých podmienok dochádza k vzniku nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, a len následne mal skúmať ďalšie otázky s tým súvisiace, teda najmä, či k vzniku bezdôvodného obohatenia došlo alebo nedošlo.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„a) Základné právo Sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR a základné právo Sťažovateľa na spravodlivý súdny proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 15.04.2014, vydaným v konaní vedenom pod sp. zn.: 2Cob 17/2013 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30.01.2015, vydaným v konaní vedenom pod sp. zn.: 3 Obdo 57/2014, porušené bolo.

b) Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 15.04.2014, vydaný v konaní vedenom pod sp. zn.: 2 Cob 17/2013 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

zo dňa 30.01.2015, vydané v konaní vedenom pod sp. zn.: 3 Obdo 57/2014, sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie a rozhodnutie.

c) Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní nahradiť Sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia na účet jeho právneho zástupcu, a to v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Napokon sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť rozsudkov okresného súdu a krajského súdu.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu sp. zn. Spr 3448/15 z 12. novembra 2015 doručeného ústavnému súdu 19. novembra 2015 vyplýva, že sťažnosť považuje za neopodstatnenú. Aj najvyšší súd svojím uznesením sp. zn. 3 Obdo 57/2014 z 30. januára 2015 odmietol dovolanie sťažovateľky s tým, že postupom krajského súdu sťažovateľke nebola odňatá možnosť konať pred súdom. Zotrváva na odôvodnení rozsudku krajského súdu s tým, že krajský súd nedospel k iným (opačným) skutkovým zisteniam. Nebolo preto ani potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie v odvolacom konaní. Krajský súd vychádzal zo skutkového stavu tak, ako ho zistil okresný súd. V konečnom dôsledku to znamená, že k porušeniu označených práv sťažovateľky nedošlo.

Z vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu č. k. KP 3/2015-73 z 26. novembra 2015 doručeného ústavnému súdu 10. decembra 2015 vyplýva, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení podrobne zaoberal námietkami sťažovateľky v rozsahu potrebnom na rozhodnutie o prípustnosti dovolania. Jeho odôvodnenie obsahuje jasné a zrozumiteľné vysporiadanie sa so všetkými skutočnosťami, ktoré boli pre rozhodnutie podstatné a právne významné. Možno preto konštatovať, že sťažovateľka nebola postupom najvyššieho súdu vylúčená z realizácie procesných práv daných jej Občianskym súdnym poriadkom.

Z repliky právneho zástupcu sťažovateľky z 20. januára 2016 doručenej ústavnému súdu 25. januára 2016 v súvislosti s vyjadrením krajského súdu vyplýva, že nie každé porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dosahuje intenzitu vady konania podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Preto, aj keby skutočne postupom krajského súdu nebola sťažovateľke odňatá možnosť

konať pred súdom (čo však bola), nie je tým vylúčené, že postupom krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky podľa ústavy a dohovoru. Skutkové zistenia krajského súdu boli odlišné od skutkových zistení okresného súdu. Krajský súd totiž vyvodil z preberacieho protokolu skutkový záver, podľa ktorého sťažovateľka potvrdila prevzatie priestorov v dohodnutom rozsahu. Naproti tomu okresný súd z preberacieho protokolu, ale ani z iného dôkazu nevyvodil rovnaký skutkový záver a žalobu zamietol preto, že sťažovateľka neuniesla dôkazné bremeno o tom, že užívala priestory menšej výmery, ako bolo dohodnuté v zmluve. Okresný súd poukázal dokonca na to, že bolo chybou zmluvných strán neuviesť v preberacom protokole výmeru preberaných plôch. Pokiaľ okresný súd zistil, že výmera prenajatých priestorov z preberacieho protokolu nevyplýva, potom je zrejmé, že nemohol dospieť k skutkovému zisteniu, že sťažovateľka prevzala prenajaté priestory v dohodnutej zmluvnej výmere.

V súvislosti s vyjadrením najvyššieho súdu sťažovateľka zdôrazňuje, že vadou namietanou v dovolaní bolo nezákonné vykonanie listinných dôkazov okresným súdom a odchylenie sa krajského súdu od skutkových zistení okresného súdu bez toho, aby krajský súd nariadil pojednávanie a zopakoval dokazovanie.

Napokon sťažovateľka požaduje priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v celkovej výške 537,62 €.

Ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie č. k. II. ÚS 620/2015-46 z 24. septembra 2015, vyjadrenia krajského súdu a najvyššieho súdu, ako aj repliku právneho zástupcu sťažovateľky aj žalovanej, aby sa aj ona mohla vyjadriť vo veci samej, keďže by rozhodnutím ústavného súdu mohla byť dotknutá na svojich právach.

Z vyjadrenia právneho zástupcu žalovanej, advokáta JUDr. Milana Ružbárskeho, Advokátska kancelária, Líščie údolie 139/C, Bratislava, z 10. februára 2016 doručeného ústavnému súdu 15. februára 2016 vyplýva, že považuje uznesenie najvyššieho súdu za podrobne zdôvodnené zo všetkých hľadísk namietaných sťažovateľkou, a preto naň v plnom rozsahu odkazuje. Z hľadiska jednotlivých námietok sťažovateľky treba uviesť, že nezákonnosť vykonávania listinných dôkazov sťažovateľka uplatnila aj v dovolaní. Žalovaná poukazuje na správne závery najvyššieho súdu, keďže je zrejmé, že listinné dôkazy boli oboznámené ich prečítaním, o čom svedčí obsah zápisnice o pojednávaní.

V súvislosti s namietaným nenariadením znaleckého dokazovania na preskúmanie výmery priestorov zakreslených v prílohe č. 3 zmluvy je žalovaná toho názoru, že takýto návrh na doplnenie dokazovania sťažovateľka nikdy nedala. Nenavrhla znalecké dokazovanie na porovnanie výmery priestorov zakreslených v prílohe č. 3 zmluvy, ale iba všeobecne navrhla dokazovanie na odstránenie rozporov medzi odbornými posudkami znalcov predloženými účastníkmi konania. Takýto jej návrh bol zamietnutý a bolo to aj zdôvodnené. Napokon v súvislosti s právnymi závermi okresného súdu a krajského súdu poukazuje žalovaná na správnosť záverov týchto súdov. Procesná aktivita sťažovateľky viedla k vyvodu jej procesnej zodpovednosti za neunesenie jej dôkazného bremena.

II.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 2 Cob 17/2013-692 z 15. apríla 2014 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 42 Cb 79/2009-604 z 2. októbra 2012. Podľa názoru krajského súdu platením nájomného na základe platného nájomného vzťahu nemohlo dôjsť k vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej. Sťažovateľka sama v písomnom protokole potvrdila, že prevzala priestory v zmluve dohodnutom rozsahu, a preto jej vznikla povinnosť uhrádzať zmluvne dojednanú výšku nájomného, čo napokon aj do júla 2007 riadne uhrádzala. Pre platenie nájomného je rozhodujúci zmluvný vzťah. Dodatočné tvrdenie sťažovateľky, že v skutočnosti užíva nižšiu výmeru prenajatých plôch a priestorov, než je uvedené v zmluve a dodatkoch, je vzhľadom na zmluvné dojednania právne irelevantné. Zmluva o nájme v znení dodatkov je platná, a preto platenie nájomného predstavuje zmluvný záväzok sťažovateľky, a z jej strany preto nedošlo k plneniu bez právneho dôvodu ani k plneniu z neplatného právneho úkonu, resp. z právneho dôvodu, ktorý odpadol. Krajský súd preto považuje dôvody odvolania sťažovateľky týkajúce sa nevykonania dôkazov (znaleckých posudkov ako listinných dôkazov) za právne irelevantné. Tieto dôkazy totiž nepreukazovali stav nehnuteľnosti v čase uzavretia zmluvy. Pokiaľ okresný súd nevykonal sťažovateľkou navrhované dôkazy (znalecké dokazovanie, výsluch svedkov a ďalšie listinné dôkazy), náležite vysvetlil, prečo tieto návrhy na doplnenie dokazovania zamietol. Aj keď ustanovenie § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku zakotvuje povinnosť účastníkov označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, súd

rozhodne, ktorý z označených dôkazov vykoná. Nevykonanie navrhnutých dôkazov preto nemožno kvalifikovať ako odňatie práva konať pred súdom. Zo zápisnice z pojednávania z 22. mája 2012 vyplýva, že okresný súd uznesením zamietol návrh na vykonanie dokazovania ustanovením súdneho znalca. Ďalším uznesením vyhláseným na pojednávaní 2. októbra 2012 zamietol návrh na výsluch svedkov a na doplnenie listinných dôkazov. Rozsudok okresného súdu je preskúmateľný, keďže jeho odôvodnenie zodpovedá ustanoveniu § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 57/2014 z 30. januára 2015 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu č. k. 2 Cob 17/2013-692 z 15. apríla 2014. Podľa názoru najvyššieho súdu z dovolania možno vyvodiť, že rozsudky okresného súdu a krajského súdu nemajú náležitosti uvedené v § 158 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, a sú preto nepreskúmateľné. K tomu najvyšší súd uviedol, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nie je vadou zakladajúcou zmätočnosť v zmysle ustanovenia § 237 Občianskeho súdneho poriadku, a preto prípustnosť dovolania nezakladá. Sťažovateľka ďalej namietala aj odňatie možnosti konať pred súdom v procese vykonávania dokazovania a hodnotenia výsledkov vykonaného dokazovania. Nevykonanie navrhnutých dôkazov a nesprávne hodnotenie výsledkov vykonaného dokazovania taktiež nemožno zaradiť medzi vady uvedené v § 237 Občianskeho súdneho poriadku, teda medzi vady zakladajúce prípustnosť dovolania. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania je vždy vecou súdu, a nie účastníkov konania. Podľa § 129 Občianskeho súdneho poriadku je súd povinný vykonať dôkaz listinou na pojednávaní, a to prečítaním listiny, prípadne jej časti alebo oboznámením obsahu listiny. Zo zápisnice o pojednávaní musí byť zrejmý spôsob vykonania dôkazu. Zo zápisnice o pojednávaní z 22. mája 2012 vyplýva, že okresný súd oboznámil obsah spisu prečítaním. Z toho teda vyplýva, že bol oboznámený i obsah všetkých listinných dôkazov. Vo veci sa uskutočnilo viaceré pojednávaní a okresný súd umožnil účastníkom konania vyjadriť sa k jednotlivým dôkazom. Sťažovateľka tak aj urobila vo viacerých svojich vyjadreniach. Najvyšší súd preto nezistil, že by bolo porušené právo sťažovateľky vyjadriť sa k vykonanému dôkazu. Treba tiež konštatovať, že z rozsudku krajského súdu nevyplýva, že by podľa neho okresný súd dospel na základe

vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, a preto nie je dôvodná námietka, že na prerokovanie odvolania malo byť nariadené pojednávanie.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cob 17/2013 a jeho rozsudkom z 15. apríla 2014

Hlavnou námietkou sťažovateľky je nesúhlas s právnym názorom všeobecných súdov, podľa ktorého na strane žalovanej nevzniklo bezdôvodné obohatenie, ak sťažovateľka platila žalovanej nájomné aj za tie priestory, ktoré jej žalovaná reálne neodovzdala, keďže sťažovateľka platila žalovanej nájomné dohodnuté v nájomnej zmluve.

Krajský súd a žalovaná naproti tomu trvajú na tom, že k bezdôvodnému obohateniu na strane žalovanej nedošlo, a to z dôvodov, ktoré sú dostatočne vysvetlené v rozsudkoch okresného súdu a krajského súdu.

Podľa názoru ústavného súdu za rozhodujúci moment treba považovať skutočnosť, že sťažovateľka uplatnila žalované nároky z dôvodu vydania bezdôvodného obohatenia, pričom výslovne neuviedla, o ktorý prípad bezdôvodného obohatenia má podľa nej ísť, hoci z ustanovenia § 451 ods. 2 a § 454 Občianskeho zákonníka vyplýva, že bezdôvodným obohatením je jednak majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, ďalej plnením z neplatného právneho úkonu, potom plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, tiež plnením získaným z nepoctivých zdrojov, a napokon bezdôvodne sa obohatí aj ten, za koho sa plnilo, čo podľa práva mal plniť sám.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade,

ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Zo žalobných tvrdení sťažovateľky vyplýva, že až dodatočne (asi 4 roky po uzavretí nájomnej zmluvy) zistila, že skutočná plocha prenajímaných priestorov je výrazne nižšia, než z akej sa vychádzalo pri stanovení výšky nájmu. Napriek takto skutkovo prezentovanému nároku sťažovateľky sa všeobecné súdy nijako bližšie nezamerali na ujasnenie otázky, či sťažovateľka nájomnú zmluvu uzavrela v omyle vychádzajúcom zo skutočnosti, ktorá bola rozhodujúca pre jej uzavretie, hoci prípadný záver o uzavretí zmluvy v omyle by mohol zakladať neplatnosť zmluvy (čiastočnú neplatnosť) v zmysle § 49a Občianskeho zákonníka.

Rovnako sa všeobecné súdy nezamerali ani na skúmanie otázky platnosti zmluvy z pohľadu tej námietky sťažovateľky, podľa ktorej prenajatá plocha vo výmere uvedenej v zmluve nebola v skutočnosti k dispozícii, čo by znamenalo, že dohodnutý predmet nájmu v rozsahu uvedenom v zmluve neexistoval (§ 39 Občianskeho zákonníka).

Ďalej nebola vylúčená ani možnosť, že plošná výmera prenajatých priestorov uvedená v zmluve síce existovala, ale nebola v skutočnosti v celej dojednanej veľkosti sťažovateľke odovzdaná, čo by mohlo po právnej stránke indikovať prípadný záver o plnení bez právneho dôvodu.

Navyše treba dodať, že v rámci skúmania uvedených otázok bolo plne namieste požadovať od sťažovateľky, aby svoje rozhodujúce tvrdenie o vzniku bezdôvodného obohatenia zo skutkového hľadiska spresnila tak, aby bolo zrejmé, o ktorý prípad bezdôvodného obohatenia má podľa nej ísť.

Dá sa vzhľadom na uvedené zovšeobecniť, že v prípade žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia spravidla nemožno dospieť k meritórnemu záveru o dôvodnosti či nedôvodnosti žaloby bez toho, aby sa zo skutkového hľadiska ujasnilo, o ktorú z viacerých zákonných skutkových podstát bezdôvodného obohatenia ide. Opačný postup treba z ústavno-právneho hľadiska považovať za arbitrárny.

Možno uzavrieť, že v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 2 Cob 17/2013 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 2 Cob 17/2013 z 15. apríla 2014 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

Sťažovateľka požadovala náhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 537,62 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke odmenu v požadovanej výške, a to za 2 úkony právnych služieb advokáta v roku 2015 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) po 139,83 € a za 1 úkon právneho zastúpenia v roku 2016 (replika na vyjadrenie krajského súdu) vo výške 143 €, ďalej režijný paušál 2 x 8,39 € a 1 x 8,58 €, ako aj daň z pridanej hodnoty vo výške 89,60 € (bod 3 výroku nálezu).

K namietanému porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obdo 57/2014 a jeho uznesením z 30. januára 2015

Sťažovateľka uplatnila v dovolacom konaní celý rad námietok procesno-právneho charakteru. V replike z 20. januára 2016 v súvislosti s vyjadrením najvyššieho súdu spresnila, že vadou v zmysle § 237 Občianskeho súdneho poriadku namietanou v dovolaní bolo nezákonné vykonanie listinných dôkazov okresným súdom, ako aj odchýlenie sa krajského súdu od skutkových zistení okresného súdu bez toho, aby krajský súd nariadil pojednávanie a zopakoval dokazovanie.

Z pohľadu ústavného súdu sa v súvislosti s námietkou nezákonného vykonania listinných dôkazov javí ako podstatné, že obsah listinných dôkazov nie je medzi účastníkmi sporný. Keďže jadro námietky sa sústreďuje na tvrdenie, že v skutočnosti nemohlo k prečítaniu listinných dôkazov pre nedostatok času fyzicky naozaj dôjsť, za podstatné treba považovať, že sťažovateľka priamo na pojednávaní nijaké námietky v súvislosti s čítaním listinných dôkazov na okresnom súde neuplatnila. Znamená to, že so spôsobom vykonania týchto dôkazov zo strany okresného súdu súhlasila a nepociťovala v tejto súvislosti žiadne ukrátenie na svojich procesných právach.

Za nedôvodnú treba považovať aj námietku, podľa ktorej krajský súd bez vykonania vlastného dokazovania na odvolacom pojednávaní mal dospieť k odlišnému skutkovému záveru ako okresný súd. Podľa názoru ústavného súdu v skutočnosti nešlo o odlišné skutkové zistenia, keďže tak z rozsudku okresného súdu, ako aj z rozsudku krajského súdu je zrejmé, že podľa preberacieho protokolu sťažovateľka prevzala od žalovanej predmet nájmu vyplývajúci zo zmluvy o nájme.

Vychádzajúc z uvedených úvah, nebolo možné sťažnosti v časti smerujúcej proti najvyššiemu súdu vyhovieť (bod 4 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2016